

LA RENAXENSA,

PERIODICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

SURT LOS DIAS 1, 10 Y 20 DE CADA MES

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.	RECLAMS.
Tres mesos. 9 Rals.		Los subscribers, per ratlla. . . 1/2 Ral.
Al estranger, tres mesos. . . . 13 »		Los no subscribers, per id. . . 1
Ultramar, tres mesos. 18 »	Carrer de Jerusalem, n.º 32, primer pls.	Passant de 10 ratillas, á preus convencio-
Un número sol. 1 »		nals.

SUMARI.

Espanya y Catalunya? per *Yvo Bosch*.—*** (poesia); per *Victor Balaguer*.—L' Art, per *Felip de Saleta*.—Lo diumenge del râm. (poesia); per *Martí Gents y Aguil·lar*.—Memoria sobre la vida y obras del escriptor geroní En Francesch Eximenès; per *Emili Grahit*.—Lo fill del treball; (poesia); per *Joaquim Martí*.—Los Reys d' Aragó y la Seu de Girona; per *Fidel Fita*.—A Na Isolina; (poesia); per *Enrich Franco*.—Novas.—Reclams.

ESPANYA Y CATALUNYA.

Verdadera mania es lo que s' ha apoderat de 'ls periódichs de Madrit d' un cuan temps á aquesta part en contra de Catalunya, puig no passa dia qu' al tractar directa ó indirectament de nostra terra no 's desfasen en impropis y fins podriam dir en insults.

No fá pas molts dias, al veurer per primera volta la llum pública en aquella capital lo periódich *La cuestion de España, Francia, Inglaterra y demás países*, publicá un article apassionadíssim que sembla destinat á excitar rivalitats entre las diferents encontradas qu' avuy forman la nacionalitat espanyola.

Després de confessar que Catalunya es la mes ilustrada y mes industriosa, la qui hereda aquella especial activitat dels cartaginesos, la qui fou primera en fundar sa nacionalitat, la primera en resistir tota invasió estrangera, la qu' en los segles XII y XIII, figurava ja en lo mon industrial ab 50,000 talers, lo porta-estandart, en fi, de la civilisació espanyola, diu: «que Cataluña, mejor dicho sus hijos los catalanes, no corresponden como debieran á la consideracion, deferencia y cuantiosos beneficios que les dispensan nuestras demás provincias; que Cataluña, olvidando la historia, olvidando los lazos de gratitud que la ligan con los castellanos, andaluces y gallegos, olvidando los bienes que de estos han recibido, dando cabida en su pecho á la negra y siempre odiosa ingratitud, paga con ingratitudes á la patria que la mira con cariño, con veneracion y con respeto.»

¿Cuán y ahont han donat los catalans las mostr

de ingratitud, egoisme y tiranía que tan pondera l' articulista?

¿Sabria dirse 'ns avans que tot quinas son las distincions, deferencias y beneficis que Catalunya ha rebut jamay del resto d' Espanya?

Si 's refereix, que no 'n dubtem, á la cuestió proteccionista, que se 'ns digui avans, si es tan sols Catalunya qui demana proteccionisme ¿Acás los centres que per tot Espanya tenen alsada la bandera proteccionista portan altre titol que—Foment de la producció nacional? Y encara qu' aixis fos, ¿pot demanar menos lo poble que demana treball?

«Cataluña hasta si se quiere es envidiosa y enemiga de las demás provincias, sus hermanas.» Preguntem nosaltres ¿qué té qu' envejar Catalunya á las demás provincias sas germanas?

«Cataluña siempre gana su parte en todas las empresas llevadas á cabo por los españoles; en cambio los españoles no ganan nada, antes bien pierden, en las empresas realizadas por los catalanes.» La historia contesta per nosaltres á n' aqueix párrafo. En lo reynat de Felip IV ajuda Catalunya ab homes y diners á la guerra del Rosselló y en 1640 Catalunya té de fer un Corpus de sang per guardar las sevas llibertats; en 1705, s' aixeca Catalunya en peu de guerra com altres regions d' Espanya per defensar á Carlos d' Austria á qui creya no sols rey llegítim, sí que també símbol de llibertat y en 1715 se creman 'ls furs catalans, vé lo decret de nova planta y á Barcelona s' alsa una ciutadela; en 1808, á pesar de que li havian ja robat la nacionalitat, s' aixeca com un sol home contra 'l colós del segle y al cap de poch anys Carlos d' Espanya era el dictador de Catalunya; vé la guerra d' África y Catalunya hi envia 600 voluntaris y al any 1867 se prohibeix l' escriurer en *llengua catalana*; perilla l' integritat del territori y Catalunya envia voluntaris á Cuba, pero al any 1873 venen los periódichs de Madrit insultant á Catalunya. Si aquests son 'ls guanys que 'ns reportan las empresas portadas á cap, ni may que sortim de casa que prou be hi estem.

«Cataluña sus glorias las quiere exclusivamente para su historia; las glorias españolas, por el con-

«trario, aun cuando Cataluña no haya tenido parte «en ellas, vénse esculpidas en las páginas de la historia catalana.» També ab aixó s' equivoca l' articulista. Catalunya ha admirat sempre á Pelayo en las montanyas d' Asturias, pero també 's recorda que en lo Pirineu hi hagué un Otger Cathalon. Catalunya ha admirat sempre l' heroisme del Dos de Maig, pero no pot olvidar lo siti de Girona; admirará sempre la batalla de Bailen, pero recordará també sempre que tres cents homes en lo Bruch feren fugir á sis mil francesos.

«Cataluña, aun en no muy remotos tiempos pre-tende llevar su dialecto á las demás provincias; en «cambio los catalanes ven con disgusto que la hermosa lengua castellana se declare de idioma nacional.» Á n' aixó tan sols direm que nosaltres tenint llengua propia se 'ns obliga á parlar en llengua forastera, sent aixis que Catalunya per més conquestas que fés á l' edat mitjana, per tot va respectar la llengua que tenian los naturals.

«En una palabra; Cataluña, en su carácter dominante, pretenderia, á serle posible, como con «razon ha dicho un escritor, hacer de España una «colonia catalana.» ¿Ahontes lo carácter pretenció y dominante? ¿En lo resto d' Espanya que no res vá respectar al unírseli Catalunya ó en Catalunya que al casarse en lo segle XII En Ramon Berenguer ab Na Petronila respectá totas las lleys, llengua, usos y costums dels aragonesos? ¿Ahont es la pretensió que tenen los catalans d' esplotar Espanya tota, quan en la *empleomanía española* apenas hi tenen representació?

S' estén després l' articulista de la *Cuestion* en alguns de 'ls últims acontexements polítichs, pero tan apassionadament com tots los parráfos qu' hem anat citant, que no entrem á refutalshi per esser tots ells cuestiones que com á palpitants s' apartan de la missió del nostre periódich; y acaba volgient fernos una gran ofensa, tirantnos en cara aqueix apegó que tenim á las cosas de casa, á tot lo catalá, apegó qu' ha fet de nostre poble un dels mes trevalladors, sensats y morigerats d' Europa, apegó, que com ell mateix confessa, fá sernos lo porta-estandar de la civilisació espanyola, apegó que nosaltres trobem encara petit, que si major fos no hauria passat tants dias densá que la *Cuestion* vá publicar son article que tota la prensa catalana no l' hi hagués contestat.

Per finalisar debem advertir á la *Cuestion* que totas las alabansas que entremix de tot dona á n' els catalans, las cambiem per una sola paraula, per la de —trevalladors.—

Yvo Bosch.

* *

¡Oh, si tú volias! sensa que ho sabessen, ab mi te 'n vindrias demá demati; may no 'ns trovarian per mes que 'ns cerquessen...

¡Oh! vina, m' aymia, vinaten ab mi!

A dalt de la serra hi ha un pich, que 's un' horta hont de tota mena las floretas son; quan lo vent hi passa, sols d' allí s' emporta perfums que li sobran á embaumar lo mon. Allí, sota 'ls arbres, voltat de ginesta,

d' espígol y menta, plé de dolsa pau, tant joliu de véurer que 'l cor ne fa festa, prop de 'una fonteta jo m' he fet un cau.

Allí, si volguesses, allí 'ns trovaria de la rossa aurora lo raig relusent; allí, si volguesses, nos abressaria la llum primerenca de lo sol ixent.

Si tú ho vols, llavoras á ta finestreta aniré á trucarte demá demati; quan sentes pels vidres lliscá una pedreta, seré jo, m' aymia; ¡vinaten ab mi!

Pujarem la costa, que n' es arenada com si ne fos feta sols pera ton peu, y de dalt la serra veurá ta mirada d' hortas, valls y planas tot un be de Déu.

D' aquella ayga fresca que hi ha en la fonteta, sentadets á l' ombra, los dos ne beurem: servintnos de tassa ta blanca maneta, ¡Oh, qué regalada que la trovarem!

Sentirém com munta de la vall estesa una clamadissa de joya y d' amor, mentres que 'n mos brassos, d' amor sorpresa, sentirás de joya trefulir ton cor.

Recolzats á l' ombra, sobre un jas d' herbetas, sentirem l' armónich cantar dels aucells, y nos direm dolsas, tendras amoretas, dessota las fullas amagats com ells.

A l' hora en que cauhen perlas de rosada, aniré á buscarte de bon demati; si vols, en mos brassos passá ta jornada, ¡oh! vina, m' aymia, vinaten ab mi!

VÍCTOR BALAGUER.

L' ART.

Á tothom qu' hage ficsat sa atenció en lo desenrotllo dels conexements humans, li haurá sigut dat convencerse de que s' han descobert las causas naturals per medi dels efectes. ¡Cóm descobririlas d' altre manera si fins pera considerar un objecte com simple efecte, com originat d' una lley, comenllassat ab altres objectes, ha sigut precis l' intervenció de una observació privilegiada! Cada dia s' han vist los moviments que oferiren la clau pera penetrar principis com los de la gravetat y del issocronisme, y no obstant, ha sigut necessaria l' intervenció de génis com en Newton y en Galileo. Per ço ab la paraula art, en sa acepció primitiva, basada en sas últimas manifestacions, se definian tota mena de combinacions materials: després ja 's judica á l' art per sas causas, porque 's vé en conexement de que es l' aplicació de l' inspiració; y avuy, fundantnos en las reals y positives relacions íntimas de totas las existencias se fa estribar la definició de l' art en l' influencia de l' inspiració—d' aquesta, diguemho axis, essencia del home material—unida ab l' influencia de una infinitat de fenòmens que 's regiran dintre 'l mon de la mes positiva materialitat.

Imitant, donchs, á Platon que, parlant de l' eloqüencia, diu que *es la rahó apassionada*, nosaltres, parlant del art, podrém definirlo, *l' expressió de la passió*. Considerém sencera y cabal esta definició porque, á més d' avenirse magníficament ab nostres principis d' armonia, abarca totas las manifestacions de lo definit guardant hasta la vaguetat que solen guardar, que deuen guardar las aplicacions de aquesta naturalesa d' ideas que, lligadas fermament

ab la part variable de l'humanitat, no's poden considerar may en absolut. Y ¿qué es lo que en absolut puga considerarse tenint relació ab l'humanitat? Ficsis l'observació en la naturalesa de l'art de cada época, de cada poble, de cada artista, y's compendrà clarament que, si una obra es deguda á l'existència d'un sentiment tant puríssim que pera las naturalesas supersticiosas fins sembla ideal è inaccesible á totas las sombras y vapors terrenals, una altre obra, no menos artística, será deguda sense cap dupte á l'instint d'imitació, á l'interés ó á la necessitat. Si gosessim afirmar que l'art es l'expressió de lo bell, hauriam de procedir demostrant l'existència d'una noció real, constant y universal d'aquesta qualitat, y no'ns atrevim pas á ferho per la senzillatut de que descobrim un cambi constant en las manifestacions d'aquesta noció sense idea, d'aquest sistema planetari sense cap sol.

Suposant que no creyem nosaltres en cap principi únic y terminant anterior á la nostra existència, desde'l moment en que en la nostra matexa existència no hi admetém cap principi invariable, inatacable per l'acció dels fenómenos exteriors, no'ns es dat convenir ab la realitat d'aquest principi constant y universal. Axó no implica pas l'idea de que neguém la alta influencia de principis tant poderosos com obran en la primitiva constitució del individu y per lo tant de las nissagas; massa descobrim semblansas maravellosas en los efectes pera no admétrer l'influencia de las causas; massa descobrim la debilitat humana pera no confessar la necessitat d'associabilitat è imitació; massa descobrim y'ns encanta l'armonia universal, pera no reconéixer la trascendental acció de totas las relacions de un fet. Res més que'l resultat d'axó es aquella mena de vaga memoria d'una vida penada, aquella mena de vagas emanacions d'un mon que'ns sembla haber habitat anteriorment, aquella mena de naturalesa que considerem independenta y com anterior á la nostra real y positiva, y com un cas mes práctic, l'acció trascendental dels pares sobre'ls fills. Nos dirán pot ser ¿cóm es que no tots los fills guardan, donchs, lo carácter dels pares? Y axó no destrueix pas la nostra hipótesis, puig estém cansats de véuer que llavors iguals produexen fruyts ben diferents segons los terrenos, los climas y altras qualitats influents, y no obstant tothom convè en l'influencia poderosa de las llavors. ¿Quí es capas de graduar la forsa dels pares, la de l'educació, la de la societat y la d'una infinitat de circumstancias, de forsas que obran constantment sobre la naturalesa del individu? En la passió, base pera nosaltres del art, hi influexen ben sovint l'interés, la necessitat, l'instint d'imitació, l'amor propi y altras qualitats inombrables que'ns esplican perfectament l'existència de las diferents manifestacions artísticas que trobém en la historia y en lo nostre camí present. Moltes vegadas veyem gosarse un pintor, un escultor, un poeta, un artista qualsevol en descriur una imatge que, á bon segur, pera la generalitat dels homens no guarda pas una senyal de bellesa. Si la noció de lo bell fos universal y constant tindriam

alashoras que ó l'obra d'art de dits artistas no seria tal obra d'art ó la majoria dels homens no tindria intuició d'aquesta idea tan confosa y dilatada. L'art té sas escolas y sas épocas, y ¿cóm podria tenirlas si totas sas manifestacions fossen originadas, produidas, inspiradas per un sentiment real, constant y universal com alguns individuos s'empenyan que sia l'sentiment de lo bell? Si fixém una mica l'atenció en un fenómeno clar y fácil, convindrém desseguida en la necessitat de l'intervenció de altras qualitats á més d'aquesta qualitat tan confosa pera nosaltres. Entre'ls pobles primitius y entre'ls salvatges distingim un esperit artístich en cada obra y obras en cada individu, y á mida que'ls pobles avansan en lo camí de la civilisació, l'art, desamparant á la generalitat, va refugiantse en alguns cors privilegiats ó atrevits, arriant aquests pochs en la via de la perfecció artística, fins un punt ahont no haguera may arriat la generalitat. ¿Cóm es, donchs, que'ls pobles primitius y'ls pobles salvatges son tots artistas, no arriant may empero á formar las obras que produexen los pobles civilisats, per més que en aquests pobles hi figuri, com realment hi figura, una gran majoria d'individuos que en sa vida ha produit una obra d'art? ¿Cóm es que'l poble xino que quinze sigles avans de la nostra era, y més d'onze avans que las ciencias y las arts comensessin á florir en la célebre Grecia, habia arriat á un grau d'esplendor tant alt, tant admirable? ¿Cóm es que aquest poble no ha anat progressant en las arts plásticas hasta arriar á las produccions de la nostra civilisació? Entre'ls pobles primitius y salvatges, la ciencia's concreta á sa mitología, arriant al estrem de compóndrer, ab las combinacions d'objectes que consideran indignes de sos estudis, las potencias sobrenaturals ab que suplexen l'ignorancia de las relacions dels fenómens y de las causas més senzillas dels fets; mentres entre'ls pobles civilisats los artistas s'han de valer de tots los descobriments científichs y de l'istoria al trassar un assumpto histórich y de principis naturals y físichs al expressar l'efecte de las distancias, la variació de color y forma; de la filosofia al preténdrer manifestar carácter y fesomia en sas obras. Los primers se troban immediatament devant de la naturalesa, sentintse tots en lo matex grau d'aïslament, mentres que'ls altres, dividint sas accions y sas produccions respectivas, s'apartan d'una manera desigual de las impresions que pot inspirarlshi la naturalesa, no sent dat á tots ells l'aprofitarse igualment dels descobriments científichs. L'ignorancia è influencia de las ciencias es lo que explica divinament l'extrema diferencia que sovint sol notarse en diversas obras copiadas, per distints autors, directament de la naturalesa; y diem directament, perque indirectament, sia per efecte d'un recort, d'una impressió qualsevulla, l'art, la ciencia y tota manifestació humana es una imitació de la naturalesa. Es fácil que s'ignori'l moment y la manera de formarse semblants impresions que, destiladas en la fantasía, se convertexen en inspiració, perque se poden rébrer tot sovint, tot están excitats y dexar de sentirlos y tenirne conexement, pero totas tenen

sas conseqüències, totes dexan son rastre en la constitució del home.

L'art, donchs, es l'expressió de la passió. Per ço s troba de tal manera bax l'influència de la religió, síntesis dels sentiments que constitueixen la passió dels pobles. Homero, Píndaro, David, Dante, Fidias, Milton, Miquel Àngel, Rafael, las catedrals y tota mena de monuments religiosos, espresius diamants despresos del carbó dels sentiments, de las societats y de las épocas, ho proban ben clarament perquè ben clarament demostren son origen y sa naturalesa. Per ço 'ns expliquem perfectament per qué l'artista sol nàixer artista y per qué á vegadas un individu, pot ser sens endonàrsen, ferit tòt èll per una circumstància inexplicable, promogut per un fenomen indefinible, s sent com transformat, ab uns desitjos nous que li obran altres espais pera ferhi divagar sa fantasia impresionada. Es l'home que s considera filosòf perquè sempre, separat de las passions qu' en lo mar del mon fluctuan, s ha rodejat de llibres, y objectes especials ab lo fi de construir fermes barres per oposar-se á n' aquestas passions qu' ell judica com á quimeras vanas; y no obstant est filosòf qu' entre mitx de tanta neu moral se complau en soterrar-se, l dia menos pensat, sensa darse 'n compte, s troba devant d' un sol, d' una il·lusió, la més pueril y admirat veu desfer-se tota la neu que l rodejava, y hasta cremaria en aquell moment tots aquells llibres pera mantenir aquell foc que li il·lumina uns horizons de sens iguals encants. Y ¿cóm es? Es que molt sovint se preten contrarestar accions d' una forsa natural; es que molt sovint, ab l'educació y alguna altre potencia s gosa torsar alguna llegítima manifestació de la naturalesa humana, sense reflexionar que quan la voluntat se distrau ó aquestas potencies se gastan, la forsa que fins alashoras ha trobat tanta resistència torna á exercir sa acció corresponent ab la llibertat necessaria.

Per có, en fi, en la nostra definició hi caben perfectament totes las divisions del art que s fundan en la manera de manifestarse, puix tota obra en la que la passió no hi prenga la part principal, lo sentiment no podrà enclóurerse en lo domini de l'art, veyent-nos obligats á enclóurel en lo domini de la ciencia.

¿Quina diferencia hi ha, donchs, entre la ciencia y l'art? Tota vegada que venim á demostrar l'íntima relació de las existències ¿ahont se troba l'illas d'unió entre sos dominis? Indirectament ja ho habem apuntat. L'art, havem dit, necessita dels coneixements científichs, ja històrichs ja naturals, ja filosòfichs: las ciencias, ara afegim, necessitan de l'inspiració pera constituir sas hipòtesis á las que s van enrotllant los experiments que s troban després. Quant predomini la passió en una obra, esta obra pretèndrà pertànyer al art; quan hi predomini la rahó pretèndrà pertànyer á la ciencia. Y, dada aquesta explicació, ¿s pot trobar mes relació, mes unió entre la ciencia y l'art que la continua necessaria intervenció del un en l'altre, dintre la qual hi cap també la continua necessaria acció del progrés

FELIP DE SALETA.

LO DIUMENGE DEL RAM.

I.

Ja s'acosta lo diumenge,
mare, l diumenge del Ram;
si per cas no estich malalta
mare. ¿m deixareu llevar?
Las ninetas de la vila
demà á missa n'aniran,
y totes portarán palmas,
y totes portarán rams.
Si per cas no estich malalta,
ay, ¿m'hi deixareu anar?
Mare, compreme una palma;
una palma, mare, un ram!
Y la nina mitx plorosa
esperant ab goig demà,
s'es adormida: ¡pobreta!
somnia palmas y rams.

II.

Abí n'era com las rosas;
avuy ja es com lliri blanch.
Sa mare que tant l'estima
tota la nit ha plorat.
Com la nina s'espertava.
sa mare aixuga sos planys.
—Avuy si qu'estich contenta
que s lo diumenge del Ram.
Mare ¿hont tinch aquella palma
que m'ha duit un colom blanch?
¿no l'heu vista? tant bonica
ab aquell llasset daurat...
—¡Ay! ¿quina palma, filleta?—
Sa mare s'posá á plorar.
—Mare, mare, l torno á veurer:
¡que s bonich! are m' d' un ram.
De palmas y rams sa mare,
no crech pas que n'vejés cap:
sols veyá ls ulls de la nina
que s'anavan aclucant.

III.

Las ninetas de la vila
surten de benehi ls rams.
¡Quinas palmas mes bonicas!
¡quins rams de lloré á las mans!
Cintas blancas y vermellas
á las palmas enllasant
juguejant ab las puntas
dels seus mocadrets blanchs.
Mes las ninas no hi són totes.
Una diu que n'ha faltat...
¿Qu'ha tingut la pobre nina
que no va á benehi l ram?
Sota l'ombra de l'iglesia
l'herva amaga l vell fossat;
sobre sas tombas doblega
tristas brancas un desmay.
Sobre d'una llosa blanca
una cinta negre hi ha
enllasada ab una palma
y un brot de llor mustigat.
Cuan las ninas se'n adonan
l'una á l'altre s diuen baix:
—Es la palma d'una nina
que no ve á benehi l ram.

Abril de 1867.—M. GENIS AGUILAR

MEMORIA

SOBRE LA VIDA Y OBRAS DEL ESCRIPTOR GERONÍ
FRANCESCH EXIMENES.

SEGONA PART.

ESTUDI BIBLIOGRÁFICH.

III.

VIDA DE CHRISTO.

La relació de la vida de Jesús ab las consideracions que de sos fets se desprenen y la acumulació de las notícias que la tradició nos ha tramés de tant gloriosa vida fou, sens dupte, lo pensament que N' Eximenes tingué al escriurer aquesta obra.

En primer lloch: *Axi comensa la Taula del present libre de la vida de Jesucrist ordenat per lo reverent pare en cristo mestre francesch eximenes de la orde de frares menors, lo qual conte X. tractats. E primera-*

ment se posa lo prolech ab alguns preambols.
Prolech.—*Al molt honorable, e discret Cavaller mossen P. Dantes maestra racional del molt alt princep e Senyor don Martí per la gracia de deu Rey darago lo seu orador en iesucrist salvador frare francesch eximenes de la orde dels frares menors si mateix en tot serrey, e maiorment en aquell qui sia en manifestació e honor e gloria del nostre redemptor e salvador nostre iesucrist. Mossen pere, diverses vegades ha plagut a vostra devoció de sollicitar e moure que la vida sagrada del nostre cap iesucrist que los sants evangelistes han breument posada jo dagues pus larch posar que los sants doctors han dit e portillat e los sants contemplatius han sentit, e santes persones me havets dit que desigats aco per tal que les gents qui totes son quax fredes en la amor del dit senyor hont coses altes, novelles se ascalfen en la sua amor, e forsen a ell pus cures, e pus reverents, e tements ell servissen ab maior amor, fervor e diligencia. E jatsia que la vostra sancta intenzió mage molt plagut empero la cosa es a mi quax impossible car pens, e he legit que aytal cosa a tractar acabadament, e axi com se pertany, noy es bastant, creatura humana, ne angelical. Car com diu un gran doctor e molt contemplatiu, tanta es la altesa, e excellencia del nostre redemptor, e ten altes, e ten perfetes foren tots temps les sues santes obres que james ell no feu acte qui si era conegut ab totes les sues circumstancies, que no fos bestant a tot hom arreperar, e poderosament fer levar sobre tota la sua pensa, per que diu aquest doctor, qui donchs pora recomptar me suficientment declarar quines foren les sues cogitacions peraules, obres, exemplis. Com aco tot exis de la font de vida, e del gran abis, e pelech de infinita santedat e saviesa sua, per que aquesta cosa considerant esser sobre tot mon poder per res no la hagam emparada sino quant se e fermament creu que aquell eternal deu iesucrist e potencia infnida, clemencia ineximable, honra incomparable, lum verdadera. Caritat incompreensible, libertat sens tot terma, magnificencia incogitable, amor, dolcor, e valor trespesant tota pen-*

sa, que los pecadors ha fets doctors e lum general del mon, e les lengues dels infants en la boca dels munts fa perlar, e per la somera feu instruir balam lo profeta, per aco confiam de la sua immensitat quens fara gracia de poder perlar dell, e ordena aquest libre a gran gloria sua, e a profit dels faels cristians, e devots qui assi legiran, e salut de la mia anima, e satisferne als vostres prechs iusts e honests als quals no poria donar negativa, e per raho de totes aquestes coses tot treball oblidad me pose a hordonar aquest libre. Recorrent primerament a la ajuda del dit glorios senyor e redemptor nostre iesuchrist. segonament confiant de les vostres oracions e dels altres qui de aquesta obra son devots recorrech a tots supplicant humilment que al dit deu e senyor vullats devotament pregar que ell per sa gran clemencia, e prechs de la sua sagrada mare de la qual havem assi altes excellencies adeclarar me vulla perseverar de tota error hem taça per tot lo proces de aquest libre dir ço que sia a ell plasant, e profitos al seu poble.

Seguidament hi ha cinch capítols sens numeració, que son los que l'autor anomena preambols, y s'ocupan de lo següent, segons la rúbrica: *qui posa protestacio de haver catolich seny en tot aquest libre; contra aquells qui murmuraren contra los contemplatius; que contra los falços ypocrites cristians la santa Esglesia ha altament provehit; deus per miracle aprova aquestes revelacions; per que lo present libre ses posat en romans e com es dividit e partit en X. tractats.*

PRIMER TRACTAT.—*De varios predmbols.* Se desenrotlla en divuyt capítols la materia de la predestinació divina y humana ço es, la que tingué Jesucrist, y la donada per Deu a diferents hòmens.

SEGON TRACTAT.—*Declara com laveniment del dit Senyor e Salvador nostre es estat revelat del comensament del mon ença per diverses maneres.* Conté sols vuyt capítols que res notable presentan.

TERCER TRACTAT.—*Com lo glorios senyor hon ne quant se encarná ne com se homilia prenent carn humana.* En cent vint y dos capítols s'esplica fins al naxement del Salvador. Més que narratiu es un tractat de piadosas meditacions sobre los fets que desenrotlla, y vers a la fi pren un caràcter estrordinariament teològich. Son curiosos dos capítols que parlan de com per la presencia de la gloriosa los demonis no podian sobtar los sacerdots del Temple de deu per llurs temptacions, y de com sobre aco los demonis consultaren lucifer e ell quels dia.

QUART TRACTAT.—*De quina fo la sua sancta nativitat.* Té un caràcter molt semblant al anterior y fins per mes semblarshi hi ha dos capítols que demostran las preocupacions d'aquells temps (y també mes posteriors), puig s'ocupan de com lalta nativitat de iesucrist espaventa molt los diables, y de quinas provisions feu fer Lucifer contra la gloriosa. Conté noranta tres capítols.

QUINT TRACTAT.—*Quina stech la sua santa e dolça puericia e la sua juvenut sagrada e maravellosa fins que hac XXX anys.* Vint y dos capítols.

SISÉ TRACTAT.—*Misteris del sant batisme, e del seu dejuni en lo deser, e de la sua temptacio que feu sent johan batista.* Quinze capítols.

Aquests dos tractats res presenten que digne de una menció especial sia, a no esser la semblansa que tenen ab los dos anteriors en quant están florits de consideracions místicas. Los dos següents per lo contrari son mes expositius y se concretan á la materia que compren llurs rúbriques següents.

SETÉ TRACTAT.—*Com appella los sants apóstols, e los deixebles, e quina stech la sua religiosa vida, e la sua sancta preycació e doctrina.* Setanta nou capítols.

VUYTÉ TRACTAT.—*Com stech Jesucrist fort perseguit per los prínceps de la Sinagoga ne quant durá sa persecució.* Cent quinze capítols, dels quals son molt curiosos dos que s'ocupan, l'un, *del seu* (de Jesucrist) *perlar e de la sua cara, e de la sua statura, e altres mes faysons*, y l'altre *de com se podia amagar la sancta divinitat de Jesucrist al dimoni.*

NOVÉ TRACTAT.—*De la sua dolorosa mort e passió amargosa.* Cent trenta un capítols. Al costat de la exposició de materias, se troban las consideracions que tant abundan en los tractats quint y sisé. Un capítol s'ocupa *de la disputació que lo diable moch contra la anima del Senyor penjant en la Creu e contra sent Miquel*, y un altre, *com aquí* (en la mort de Jesús) *stech condemnat lo gran dimoni.*

DESÉ TRACTAT.—Parla de la resurrecció, ascens al cel, y varias consideracions, subdividintse en los següents tractats:

Primer, *de la resurrecció del Salvador.* Tretze capítols.

Segon, *que feu en los XXXX jorns apres la resurrecció.* Dos capítols.

Tercer, *de la sua assensió al Cel.* Set capítols.

Quart, *com trames lo sant esprit.* Tres capítols.

Quint, *del proces de la santa Esglesia de la qual ell es cap constituït segons diu sent pau ab ephesos primo.* Vint y set capítols. Los últims s'ocupan, *de la mort lega de antechrist e de la conversio dels juheus; com lo mon dara grans senyals de la sua fi que seran XV que apparran del juy final; y per que vol deu ques fassa lo juy final.*

Sisé, *del juy final e de la pena dels dampnats.* Dos capítols.

Seté, *com ell* (Jesucrist) *te la monarchia general e es gloria dels benayrats, e Rey perpetual.* Dos capítols.

He tingut cuydado en fer notar los tractats d'aquest llibre que presenten major cantitat de consideracions de caràcter generalment religiós, puig qu'ellas forman una de las qualitats mes despuntants. En diversos llochs, mes que senzillas consideracions se troban ben sentadas teorías, sobre lo que pertany á la Iglesia y eclesiástichs (1), als prínceps y regidors de la cosa pública (2), al perdó de las injurias per amor de Deu (3) y als conexements necessaris per tot bon cristiá (4).

(1) Capítols XII, XXXI, CXL, CXLI, CXLVII, CLXVIII, CLXXII, CXCIX, CCXXIII y CCLXXI.

(2) Capítols XXXIX, XLV, XLVI, CXI, CXII (en aquest se prova que *vuy nos troba un bon hom per regiment*), y CLXIX.

(3) Capítols LXIV, CXXXVIII y CCXVI.

(4) Capítols XXXVI, XLVI, CLV, CLXXIX, CLXXXI, CXCIV, CCVI, CCXLVII y CCLII.

Han alabat molt aquest llibre, l'Abulense en sa obra *contra clérigos concubinarios*, Fernando de Talavera y Pauli París.

Joan de San Anton (t. I, p. 448) diu que s'estampá en Valencia los anys 1484 y 1496, sens dir si en catalá ó castellá. Nicolau Antonio diu que 'n lo primer idioma no 'n vegé cap edició, per lo que dubta de la exactitut d'aquella noticia.

Existexen alguns exemplars manuscrits. Un en la biblioteca de París (n. 7008: Espag. n. 3), que forma un volum en fòleo magno de 134 fullas de paper, á dos columnas, del segle XV, comensa: *En nom de la sancta trinitat pare e fill e sant esperit. Comensa lo llibre appellat vida de Jesucrist ordenat per lo molt reverent pare mestre F. Francesch Eximenes patriarcha de Jherusalem, del orde de frares menors de la ciutat de valencia, mestre en sacra theologia. En lo qual llibre ó volum ha set tractats.* Sols hi ha los set primers llibres: finex: *Acabat descriure per mi Llois Navarro, disapte a XIII del mes de febrer del any de la nativitat de nostre senyor Jesucrist M. CCCC XX. VIII* (1).

En la biblioteca de San Joan de Barcelona existex altre exemplar del qual me so servit per l'estudi fet anteriorment. Es un códice en fòleo magno del segle XV, de hermosa lletra y capítols y epígrafes colorats y rasguejats, á dos columnas (Armari 2.º l. 4.).

En la biblioteca Real de Madrid existexen los llibres 8, 9 y 10 d'aquesta obra, (P. 92). Lo P. Joan de San Anton diu que 's vegé altre manuscrit en la biblioteca del Escorial, indicat, III, N. 4.

Ha sigut traduhida al castellá y francés. En lo primer idioma ho feu Fernando de Talavera primer arquebisbe de Granada, esmenantla, aumentantla y corretgintla. D'aquesta manera s'estampá en dita ciutat en 1496 per Meynardo Ungut als 30 abril. Solzament s'imprimiren vuyt llibres. Existia un exemplar en la biblioteca Colombina (2).

La traducció francesa se conserva en un códice de la biblioteca Real de París (N. 6,716. — Anc número 213), formant un volum en fòleo magno, á dos columnas, hermosas vinyetas é inicials, de la fi del segle XV, encuadernat en marroquí roig, ab las armas de França. En lo primer full de text hi ha las dels duchs de Bourbon: desde la segona part se troban sovint las de França, y las de Caterlna de Armagnac, muller de Joan II, morta en 1486. Fou de propietat de Joana de França segons se veu á la fi. *Ce livre intitulé de Vita Cristi est á Jehanne fille et seur du Roy de France, duchesse de Clermont, de Forez, de l'isle de Jordam, et de Villars, dame de Beaujeu de Roche en Hayvau et d'Annonay. S. Jehanne de France, y mes bax, Gotart.*—Joana de Fransa, filla de Carlos VII, y muller de Joan II duch de Bourbon, morí á Moulins en 1482: axis, donchs, aquest manuscrit deu esser fet per los encontorns de 1481. (3).

Alguns han patit equivocacions respecte á la llengua en que originalment fou escrita l'obra que 'ns ocu-

(1) Pauli París, *Les manuscrits*, etc.

(2) Nic. Antonio, *Bib. veteris hispane*.—*Ensayo de una bib. española de lib. raros y curiosos.*

(3) Pauli París, *Les manuscrits*, etc.

pa. Fabricius, sens donar cap rahó, diu qu' ho siguié en llatí, y en quatre llibres. Lo redactor del catàlego de Lavallière, també diu que ho fou en llatí l' any 1387, qual últim dato afirma igualment Van-Praet. Basta sols recordar un capítol del comensament de l' obra, qual rúbrica so copiat en lo qual se donan las rahons que mogueren al autor á escriurer-la en catalá, essent una d' ellas, lo haberli demanat Pere Dartés. Respecte al any citat hi ha també una equivocació; puig segons se despren del prólech copiat, s' escrigué en temps del Rey Martí, ó siga entre los anys de 1396 y 1410.

EMILI GRAHIT.

LO FILL DEL TRABALL.

I.

Be 't coneix, be, llançadora
be 't coneix be prou teler;
tot lo dia trasca, trasca...
tira al dret, tira al través!
¡Be l' afanyo 'l pa que menjo;
be 'n guanyo prous de diners;
mas me 'ls fan partir ab altres
que 'n sa vida m' han dat res...
¡De ton treball, Catalunya,
sols Castella se 'n gaudeix.

II.

Fins en los enderrochs sembro
blats y vines y olivers;
s' hi manca l' aygua, ja 'ls rega
de ma suó 'l mullader.
¡Mas venen d' altres que 's menjan
mos fruyts, mes llegums ¡ay Deu!
jo sembrarho y ells cullirho
y dirme encar que just es?...
¡De ton treball, Catalunya,
sols Castella se 'n gaudeix!

III.

Molt abans de que 'ns rifessen
per anar á servi al Rey,
un n' hi hagué, que va robarnos
nostres llibertats y lleys;
Carregantnos de cadenes
germá, 'ns deya ab falç accent;
¡No 's germanó, es senyoria,
que 'l jou de l' esclau sofresch!
¡De ton treball, Catalunya,
sols Castella s' en gaudeix!

IV.

Adeu, pare; adeu, germana;
¡mare meua, no ploreu!
no ploreu, qu' alguns be 'n tornan
del ditxós servey del Rey.
No tingau por que m' oblide
com se fa per se hom' de be...
¡mentres tant, cuydeuvos, pare,
de l' enclusa y del martell!
¡De ton treball, Catalunya,
sols Castella se 'n gaudeix!

V.

Mitj baldat al poble torno;
¡lo martell, ¡ay! te molt pes!
del treball lo jou me mata;

¡ja no puch mes tindrem dret!
¡Be l' afanyo 'l pa que menjo!
¡La mare be prou sofreix!...
¡Y encara lo jorn no arriba
que puga dir mon accent:
¡De ton treball, Catalunya,
ja Castella no 's gaudeix!!

JOAQUIM MARTÍ.

LOS REYS DE ARAGÓ Y LA SEU DE GIRONA
DESDE L' ANY 1462 FINS AL 1482.

LXIX.

Acte del 25 de Juny 1473. Pere Vinyoles es enviat al Parlament eclesiástich de Barcelona. Paga de 10 florins en 5 pacífichs y 2 quarterolas d' or, important pera la Numismática.—Fol. 248 b, 249 a.

Die veneris, XXV junii, honor(abile) capitulum, vel ego pro capitulo, accepit (1) litteras ex parte congregatorum barchinone pro negociis decime, vel donativi regii in locum ipsius decime, cum quibus intelleximus quod illustris et Reverendissimus archiepiscopus sasaraugustanus misit ad eos archipresbiterum de daracha, capellanum suum, sabata nuncupatum (2), incitantes nos quod omnino mitteremus nostrum oratorem. Quo audito, et audita necessitate decrevimus quod vener(abilis) p(etro) vinyoles mitteretur orator, qui pro majori parte in parlamenti intervenit (3). Qui, cum esset ibi presens acceptavit onus sibi injunctum, et statim fuit comissum honor(abili) jo(hanni) de lauro decretorum doctori, quod litteras responsivas ad d(omi)nos de congregatione et parlamento ordinaret, et vener(abili) anthonio corbera collectori arreariorum quod daret sibi X flo(renos) monete currentis. Que omnia fuerunt ad ordinationem capituli expedita: quia post vespere venit ad me vener(abilis) anthonius corbera, et in mei presencia dedit eidem vener(abili) p(etro) vinyoles quinque pacíficos auri et duas quartas auri; et honor(abilis) jo(hannes) de lauro detulit litteras eleganter ordinatas, quas feci sigillari et manu mea tradidi dicto vener(abili) p(etro) vinyoles.

Desde principis del any 1473 lo Parlament eclesiástich de Tarragona, en que tan bella figura feu Juan Dezlor (docum. LIX), era trasladat á Barcelona. En aquest En Pere Vinyoles se distingí sobremanera, però no sempre s' hi trová present. Lo salari dels síndichs se tatlava á jornal de llur estancia en lo Parlament, y per xo solia portar lo nom de *dieta*, qual principi d' administració dava lloch á varios abusos que mos lectors prou coneixen. En lo llibre de Micer Alfonsello clarament apar que los *Síndichs*, ó deputats á Parlament, no eran elegits fins á última hora; que revocats eran, mentres se celebrava lo Parlament, per poch que rajés un xiquet massa la sangria oberta á la bossa dels electors; y que de una altra part los deputats manya s' donavan pera fer marrada com los advocats ab llurs plets. Aixó no cal olvidar, quan apareix de un costat la munió de petits obstacles, y fins de llarchs viatjes d' embaxadors (4) sobrevingueren

(1) La carta, feta en Barcelona als 18 de Juny, está copiada en lo docum. LXXI.

(2) Don Pedro Zapata arxipreste de Daroca feu enviat per son arquebisbe desde Perpinyá.

(3) Damunt (LII, 1; LIII, 2) hem vist que intervingué, com síndich del Capítol Gironí, en las Corts Catalanas de Badalona y Pedralbes.

(4) Docum. LXIV.

al Parlament llarguissim de Barcelona en 1473, y de l'altre costat, ressonan las reclamacions del mateix Parlament fetas al Capítol de Girona, perque hi tornés a enviar son síndich (1). En lo *Diari* de Micer Alfonsello lo primer retorn d'En Pere Vinyoles a Girona data del 20 de febrer, y lo segon del 26 de mars (2).

Los *pacífichs de or y quartas de pacífich*, de que parla nostre Acte, se havian sens dubte *acunyat en Girona*. Proba n' es clara la *Instrucció*, que entre las donadas al *síndich de la Ciutat*, Pere Miquel, pera lo Parlament de Figueras de 1472 (3) figura en lo *Manuale juratorum Gerunde* del mateix any:

«E mes suplicara a la dita ma(gesta)t sobre la *secca* e batiment de monedes, per quan lo privilegi, otorgat a la dita Ciutat, es consentit passat la guerra (4) que sia merce sua per ara, e en apres durant la guerra, e apres que sia finida.—E fa considerar si frecturara declarar la specie de monedes ques poran *batre per la Ciutat*, si poran esser altres que *les antigues*, ço es, *florins, reyal(s), menuts*, e altres *apres fetes*, ço es, *passífichs, migs passífichs e quarteroles*. Scrit en Girona é segellat ab lo segell menor de la dita Ciutat á XXIII de Janer, any Mil CCCCLXX dos.»

LXX.

Novas de Don Fernando y de Donya Isabel.

1) *Acte del 26 de Juny. Deslliurament de Perpinyá.*—Fol. 249 a.

Eodem die venit novum quod, propter adventum illustrissimi Ferdinandi principis castelle et Regis cecilie ac primogeniti aragonum, gallici, qui erant in obsidione S(erenissi)mi Regis nostri et ville insignis perpiniani, combusserunt castra et impetrato salvo conducto a Regia celsitudine recesserunt pacifice. Et consequenter dictus illustrissimus princeps liberavit patrem a tali oppressione, et totam illam patriam, fideiissimam Regie magestati, et reparavit opprobrium nationis nostre, et sustulit ilia ab (h)ortis felicissime patrie rossillionis.

A la marge notá Micer Alfonsello:

«Gallici fugerunt a facie principis nostri, cujus nomen exaltatum est in hac die, et est principium sui imperii hispaniarum.»

2) *Acte del 27 de Juny.*—Fol. 249 a.

Die dominica, XXVII, venit quidam miles (5) *legatus principis nostri*, qui retulit in secreto quod omnia negocia castelle s(un)t in manu principis nostri, de quo gloriam et laudem debemus deo.

Rahó tenia Micer Alfonsello: «á la llum del incendi del campament francés contra Perpinyá alsava s' gigantesca la gloria de Don Fernando; y de aquella feta se inaugurava l' imperi de las Espanyas.» Dos setmanas enrera Girona l' havia vist pujant, majestuós y com á Rey, á la Seu ab la flor de la noblesa, ó ab la multitut de prínceps y de barons del regnalme de

Castella y Aragón «cum multitudine principum et baronum regni Castelle et Aragonum (1).» REYALME de Aragón y de Castella ja era fet en lo pensament del Dr. Alfonsello; y de fet mostrava s' ab sas foras plegadas abatent lo llyr del Nort, com no havia de tardar en abàtrer la lluna menguant del Mitgdia y lo non plus ultra de las columnas de Hércules.

LXXI

Actes del 2 y 7 Juliol de 1473. Donatiu de 12000 lliuras al rey D. Juan. Dos notables convocatorias á Parlament.—Fol. 249 b, 250 a, b.

Die Sabbati, s(e)c(un)da julii, intravimus capitulum; in quo legimus litteras venerabilis petri vinyoles, ex quare lectura apparet quod materia donativi regii est concordata ad XII^m libras, inclusis insulis majoricarum et minoricarum et sardinie, ac eciam inclusa dioc(esi) elnensi.

Septima julii venit venerabilis p(etrus) vinyoles de parlamento; et quia non stetit ultra tempus salarii, non est aliquid recuperaturus neque restitutus. Ipse autem ideo venit, quia de novo fuit provincia congregata 2). Et ideo intravimus capitulum; in quo fuit deliberatum—attenta nova citatione vicarii metropolitani—quod dictus d(ominus) vinyoles non recedat usque ad finem termini, quia satis nobis est quod iter arripiat XIII^m presentis mensis. Littere vero vocationis fuerunt hic inserte ad excusandum expensas quas fecimus occasione prime vocationi. Insetatur prima primo loco, cujus rigore misimus dictum p(etrum) vinyoles, qui expendit dictos X flo(renos) sibi bistractos per venerabilem d(ominum) ant(honium) corbera, ut supra scripsi die veneris, XXV junii.

Prima vocacio.

Magnifici et circumspecti viri fratresque nostri colendis-simi.

Si ullo unquam tempore pro rei ecc(les)ie beneficencia elaboravimus, nunch profecto magis ac magis elaborare ac niti debemus pro factis et negociis hujus Terrachonensis provincie in presens occurrentibus, intuitu decime per Reverendissimum in christo patrem et d(ominum) legatum Hispanie impositae, pro quibus rebus credimus magnificencias vestras non preterit «diu magnificum d(omi)n(u)m Petrum sabata, Illustris et Reverendissimi domini Archiepiscopi Cesaraugustanensis familiarem, hic manere, dum pro vestri parte aliquis ac ceteri Sindici Capitulares absentes redeant, eo ut ipse d(omi)n(u)s Petrus sabata omnibus sindicis dicte provincie equo animo nunciare possit decreta per prenomiatum Illustrrem dominum Archiepiscopum et á Regia Magestate obtenta super rebus dicte decime.

Que decreta, si in brevi re non comprobetur 3), veremur quoque ne eorum mora aliquid discriminis et laboris isti provincie apportet, quoniam ad nostri auditum pervenit quod dictus Reverendissimus dominus legatus, certis ex causis ad id animum nostrum persuadentibus, obtinebit ab ipsa Regia Magestate, ut decima per S(uam) Reverendissimam D(ominacionem) imposita suum debitum efectum sortiatur. Que res non dubium est satis dispendii et incomodi ipsa provincia pacietur (4), ni de salubri remedio providetur, quod celesti numine, intercessu R(everendissimi) D(omi)ni Cesaraugustanensis archiepiscopi spes superest eventum, per nos obtatum, obtinendum fore.

Quasobres, vestras magnificencias magnopere rogamus atque obsecramus quatenus, posthabitis quibuscunque, properancius quo possint, mittere digne(n)tur aliquem ex vestro collegio probatissimum virum; qui, quemadmodum decet et assidue soliti sumus cum aliis fratribus nostris in re-

(1) Docum. LXXI.

(2) Fol. 223 a, 225 a.

(3) Docum. XXXVII. Cf. la fi del XLVIII.

(4) He publicat sencer lo privilegi original del 27 Setembre 1463 en lo *Memorial Numismático*, tomo III, com y també varias observacions devers lo present y altres inédits monuments que pertanyen á la Numismática Gironina.—Cf. lo mateix *Memorial* I, 85-87.

(5) Noble.—Cf. BALAGUER, *Histor. de Cataluña*, III, 628; GERHARDT, *Hist. de España*, IV, 267.

(1) Document LXIII, 2.

(2) Pera l' dia 15 de Juliol ab lletres convocatorias del 30 de Juny expedidas per lo Vicari General de Tarragona, com se veurá luego.

(3) Catalanisme: «Si en breu ré no's comproba.»

(4) Altre catalanisme: «Qual cosa, no es dubtós bastant de pérdua é incommodat patirá la mateixa provincia.»

bus dicte decime tractandis, cum dicto magnifico Petro sabata consilia labores et onera summa karitate et pia vicissitudine retro suscipere se delectat. Quod eque commodum et conducibile futurum est, et à vobis singularis beneficii loco accipiemus, ad quorum commodum et honorem mutuo parati erimus. Super hiis rebus scribimus ad alia Capitula provincie, ut placeant mittere eorum syndicos, adeo ut ipsis assistentibus et interessentibus hec omnia prospere succedant, quemadmodum peroptamus.

Dat(is) Barchinone, decima octava mensis junii.

Honori vestro promptissimi, Sindici provincie, ibidem congregati.

Secunda vocatio.

Johannes michaelis, utriusque juris doctor, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis Reverendissimi in christo patris et d(omi)ni, domini Petri, miseracione divina patriarche alexandri et Archiepiscopi Terrachone, Magnificis venerabilibusque viris dominis de Capitulo Gerundensis Ecclesie salutem in domino.

Quoniam, Ill(ustrissimo) ac Reverendissimo patre domino Cesaraugustano Archiepiscopo interveniente, provinciale negocium jam diucius agitatum extitit, auctore domino, cum Regia Magestate compositum et concordatum; ideo ne rerum effectus ob moram et negligenciam, que in hoc casu contemptum parere posset, collabi valeat aut perturbari, vobis tenore presencium intimamus et mandamus ut *quintadecima mensis juli* apud ecc(les)iam barch(inonensem) per syndicos vestros compareatis, ut in *provinciali congregacione* cuncta rite, ut experierit, exsolvi valeant ac terminari;—al(ia)s, vestra circa hoc contumacia non obstante, ad omnes et singulos legitimus actus, prout divinitus fuerimus ad-*juti*, procedetur ac procedi mandabitur.

Dat(is) Terrachone, die ultimo mensis junii, anno à nati-*vitate d(omi)ni* M.º CCCC.º LXX tercio.—Vidit dictus Vicarius.

LXXII.

La Séu de Girona, lo Concili de Valencia y lo Cardenal D. Rodrigo de Borja.

1) *Acte del 5 Agost 1473. Convocació del Concili per lo dia 24. Actitut enèrgica del Capítol Gironí contra Don Rodrigo.—Fol. 252 a.*

V Augusti intravimus capitulum. In quo comparuit quidam nuncius R(everendissimi) d(omi)ni legati, qui cum patentibus litteris convocavit et citavit omnes de provincia (1) ad XXIII presentis mensis. Quibus lectis, honorabile capitulum deliberavit quod mitteremus per g(eraldum) d(omi)ni barchinone ad convocatos de provinciis (2), et ad perpinianum ad d(ominum) p(etrum) vinyoles ut adverteret et cautius ageret cum Regia celsitudine, quia credimus ipsos habere caudas colligatas (3); et ita fuerunt due copie expedite ad utrosque (4) et littere: ad convocatos et ad d(ominum) vinyoles.

Molt poch, ó casi gens, estudiat ha sigut fins ara lo passatge de Don Rodrigo de Borja, com à Nunci, ó Legat Apostòlic de Sixte IV en nostre Península. De aquí la gran obscuritat y confusió de fets y de fetxas. Micer Alfonsello, com historiador y actor principal de la part, que hi prengué la Séu de Girona, no fa mes que aixecar una punta del vel, que prou voldrian tirar si no n's menás aixó massa lluny. Crech més del cas, pera sistematizar totas las llums de pers-

pectiva que s' desprenen de nostre document, trassar lo següent cuadro retrospectiu:

1471 à 9 de Agost es elegit en Papa Sixte IV. Fou coronat 14 dias després.

18 de Octubre, es reduhida Girona à la obediencia del rey Don Joan.

16 de Desembre, mort del duch de Calabria en la sitiada Barcelona.

27 y 30 de Desembre, cartas del Papa y de Don Rodrigo sobre la Crusada à D. Juan Margarit.

1472 à 8 de Maig, ve D. Rodrigo à Espanya.

20 de Juny, arriba à Valencia.—De Valencia se n' anà à Tarragona, ahont se li rehuní D. Fernando. Ocupat lo rey Don Juan ab las Corts de Badalona y de Pedralbes (5-16 de Agost) y ab lo siti de Barcelona s' excusa de anar à Tarragona. En conseqüencia Don Rodrigo ve cap al campament del Rey, y posa en lo palau de Bell-Esguart.

26 de Agost, Don Rodrigo presenta s' ab bell acompanyament à las portas de Barcelona, com *nunci de pau*. Los sitiats no l' volen rebre ni escoltarlo (1).

4 Setembre, D. Rodrigo terminadas sas entrevistas ab lo Rey, y conclosa de abduas parts la promulgació de la *décima general de Crusada*, pren la via de Tortosa.

24 Setembre, lo Capítol de Tarragona escriu al de Girona que *«indictio decime fructum et reddituum ecclesiarum in ecclesia nostra solemniter promulgata fuit (2).»*

9 Octubre, Don Rodrigo desde Valencia fa cabiscol de Girona à son familiar Bartomeu Martí (3) qui fou mes tart bisbe de Segorbe.

1473 à 2 de Febrer, carta de Don Rodrigo à Don Fernando desde Segovia.

30 Juliol, Don Rodrigo havia tornat à Valencia (4) y fet la convocació del Concili.

2) *Acte del 11 de Agost. Resposta del Parlament eclesiàstich reunit en Barcelona. Convocació del clero de Girona en la Séu. Resoluciones importants; qual fou, entre altres, la de protestar y appel·lar al Papa contra Don Rodrigo.—Fol. 252 a, b, 253 a.*

Die XI augusti post primam, intravimus capitulum: in quo fuerunt lecte littere responsive dominorum de provincia, ex quarum tenore accepimus consilium quod omnino mitteremus nuncium. Et quia c(aus)a est gravissima, capitulum decrevit, quod omnes de civitate, quos negocium tangit, convocarentur hodie ad octavam horam. Et ita missus est ad omnes p(etrus) naveti junior, procurator Anniversariorum.

Eodem die et hora octava, assignata ad comparendum in capitulo pro dicto negocio, comparuerunt omnes d(omi)ni de capitulo,—et pro capitulo ecclesie sancti felicis Jo(hannes) madrechs canonicus,—pro clero ecclesie gerundensis

(1) Tarraconense.

(2) Tarraconense y Zaragossana. Lo Parlament tenia s' en Barcelona desde 115 de Juliol.

(3) Lo Rey y lo Cardenal.

(4) Vol dir que ab las cartas adressadas als convocats y à Pere Vinyoles se trameteren copias de las Lletres patentes del Cardenal.

(1) *Dietari de la Diputació en lo arxiu de la Corona de Aragó; Cf. document XXXVI.*

(2) ALFONSELLO, llibre I fol. 198 b.

(3) Docum. LVI.—Cf. VILLANUEVA, *Viaje liter.* III, 79.

(4) *Viaje liter.* IV, apénd. XIV.

narcissus bruguera prepositus elemosine, Jo(hannes) coll, bernardus bajuli ayguaderius, presbiteri beneficiati in ecclesia sedis, — fr(ater) b(ernardus) fexes pro abbate et conventu sancti petri gallicantus, — gaspar abric sacrista pro preposito et conventu monasterii sancti martini sacosta, — fr(ater) amat prior predicatorum, — fr(ater) rofi custos et fr(ater) massot guardianus pro monasterio minorum civitatis et totius diocesis, — fr(ater) prior beate marie de carmelo, — fr(ater) dons preceptor beate marie de mercede pro suo conventu.

Quibus presentibus ego, nomine dominorum de capitulo, exposui omnia gesta pro dicto negocio decime usque ad presentem diem. Deinde feci legi *litteras patentes convocationis* R(everendissimi) d(omi)ni legati. Quibus lectis, retuli quod honorabile capitulum *paterno affectu* (1), receptis dictis litteris V presentis mensis, decrevit mittere nuncium ad convocatos provinciarum (2) apud barchinonam suis cum litteris. A quibus litteras accepit responsivas, in quibus duo continebantur: primum erat quod omnino curandum erat quod mitteretur nuncius pro diocesi gerundensi, quia cetera capitula decreverant suos mittere nuncios; 2° quod pro dicto negocio parlamentum deliberaverat *mittere nuncium specialem ad dominum nostrum papam* (3), et ideo taxata fuerat diocesis gerunde ad solvendum XXVII libras II s(olido)s II d(enarios) d(omi)no l(aurencio) sirvent, canonico barchinon(ensi), collectori deputato per totum presentem mensem; — et ita mandavi litteras eorum legi. Quibus lectis per organum honorabilis jo(hannes) de lauro sacriste, fuerunt omnia per dictos dominos convocatos approbata et ratificata, tamquam laudabiliter et accurate gesta.

Deinde fuit deliberatum concorditer quod acquiesceremus consilio dominorum de provincia, quia non poteramus dissimulare vocationem. Quo facto, devotum est ad electionem sindici; et antequam ad alios actus transiremus duo nominati fuerunt, s(cilicet) honorabilis p(etrus) de sancto celodonio canonicus et jo(hannes) de lauro sacrista, decretorum doctor. Discussis ergo votis singulorum, electus fuit ab omnibus, paucis exceptis, p(etrus) de sancto celodonio. Cui statim factum est procuratorium in posse Ray(mundi) muti notarii vicariatus; et fuerunt deliberatae epistole ad R(everendissimum) d(ominum) legatum, et ad d(omi)nos de capitulo valentinensi, et ad convocatos provinciarum a quibus reciperet vale, ut si medio tempore aliquid maturius deliberassent notum fieret eidem sindico nostro. Cui etiam fuit inunctum viva voce et comandatum scripture quod omnino sequatur maiorem partem convocatorum, et maxime adhereat provincie sasaraugustane, ex eo quia illustris et R(everendissimus) archiepiscopus *acerrimus defensor ecclesie* ab omnibus contemplatur, et qui in hac materia *fuit nobis presidium cum Regia maiestate*, et *numquam flecti potuit per R(everendissimum) d(omi)ni legatum*.

Et post pauca et post recessum aliorum convocatorum, honorabile capitulum deliberavit quod dentur et bistrabantur per ferialium michaelis valls XXII libre dicto p(etro) de sancto celodonio.

Fuit etiam eisdem convocatis dictum quod, eadem die V presentis mensis, audita convocatione dicti R(everendissimi) legati, honorabile capitulum misit unum nuncium apud *perpinianum* cum singulis epistolis: ad R(everendissimum) d(ominum) episcopum gerundensem, qui, licet sit Regius cancellarius etiam se habuit valde laudabiliter circa defensionem decime, quia expertus est inopiam et notoriam miseriam totius diocesis gerundensis; — et etiam ad d(ominum) p(etrus) vinyoles, *oratore destinatum per provincias ad regiam maiestatem*, ut caveret caucius, negociari, quia timendum erat ne *caudas ad invicem colligatas haberent Regia celsitudo cum dicto R(everendissimo) legato*, et copiam convocationis interclusam nostris in epistolis transmisimus ut magis cautus ex ejus lectura redderetur. Que omnia fuerunt ab omnibus, attentis auribus, audita et letis oculis approbata; quia non potuisset causa filiorum a parentibus

diligentius agitari ad laudem dei, qui nos sua clemencia excitavit.

3) *Acte del 13 de Agost 1473. Partida del Sindich del Capitol cap a Valencia.* — Fol. 253 b.

XIII Augusti, die sancti ypoliti, viva voce informavi honorabilem p(etrus) de sancto celodonio, oratorem electum ad R(everendissimum) d(ominum) legatum, tradidique sibi *instructiones in capitulo lectas et deliberatas eri*, XII *presentis mensis*, et *epistolas* ad R(everendissimum) legatum, et ad d(omi)nos convocatos in parlamento provinciarum et ad d(omi)nos de capitulo valentinensi. Et sic dixit se iturum hodie, ex quo de omnibus, et presertim de pecuniis, fuit expeditus. Mutavit propositum propter societatem (1) ad XVI mensis, in crastinum beate virginis.

4) *Acte del 4 Setembre. Relació feta per Pere Vinyoles sobre las tergiversacions del rey Don Juan. Constancia del bisbe de Girona y del arcabisbe de Zaragoza. Socós de 60000 áligas de or, arribat de Sicilia.* — Fol. 256 b.

Retulit etiam dictus p(etrus) vinyoles, orator provinciarum, Regiam maiestatem noluisse acquiescere s(ente)n(cie) illustris ac R(everendissimi) filii sui, archiepiscopi sasaraugustani, quantum ad renitentes et exemptos, quorum partem, sive cotam, XII milium librarum tenetur recipere juxta tenorem sentencie; *licet* (2) R(everendissimus) d(omi)ni n(oste)r gerundensis ep(iscopu)s viriliter in hoc laboraverit et partes suas cum integritate interposuerit. Cuius (3) consilio expeclavit (4) comutationem in melius, donec et quousque secretarius dicti illustris archiepiscopi responsum accepit ab eodem quod amplius non erat incistendum (5); precipue quia, dum sic res agerentur, supervenit *auxilium* ab insula cicilie LX milium *aquilarum auri* (6). Et sic licentiatu recessit (7), ex quo cessavit necessitas dicte regie maiestatis, *que non movebatur nisi ex necessitate ad comutandum decimam ad donativum XII^m librarum*.

5) *Actes del 22 y 23 Setembre de 1473. Relació feta per Pere de San Celoni sobre lo actual en lo concili de Valencia. Lo cardenal de Borja y son discurs de apertura. Chasco que rebé del arcabisbe de Zaragoza y de las iglesias aragonesas. Notable us del concili de Constanza en boca del arcabisbe de Tarragona. Revirament del mateix prelat. Butlla de Sixte IV. Fina y forta política del futur Alexandre VI. Convocació de dos nous Parlaments, ó sínodos eclesiástichs, en Girona als 30 de Setembre y en Tarragona als 8 de Octubre.* — Fol. 259 b, 260 a, b.

XXII septembris rediit honorabilis p(etrus) de sancto celodonio, orator missus ad R(everendissimum) d(omi)ni legatum apud *valenciam* pro negociis camere (apostolice).

Die vero XXIII, in qua occurrit festum sancte tecele, intravimus capitulum, in quo fuerunt omnes qui supra; de quibus tamen aliqui fuerunt infirmi, s(cilicet) d(omi)ni andreas domenech, b(ernardus) prim, canonici, et p(etrus) vinyoles presbiter de capitulo. Quibus presentibus dictus honorabilis p(etrus) de sancto celodonio, canonicus et orator, fecit *relationem de omnibus gestis coram dicto R(everendissimo) legato*.

Cujus *propositionem* (8) succincte refero, prout ab eo accepi:

«Quod v(ide)lice)t ipse ex causis alias expressis fuit missus *principaliter* ad hispaniam pro negociis decime, et alii R(everendissimi) cardinales per alias provincias, pro necessitate sancte se(dis) apostolice et totius christianitatis; ut sic, per medium tante subventionis, posset ecclesia resis-

(1) Val dir «ab la mateixa diligencia que un pare tracta 'ls negocis de son fill».

(2) Tarraconense y Zaragossana.

(3) Sixte IV.

(1) Ó proporció de un bon company de viatge.

(2) Jatsia que.

(3) De Don Juan Margarit.

(4) En Pere Vinyoles.

(5) Dit secretari avisá desde Barcelona en nom del parlament eclesiástich, qual ven portava En Pere Vinyoles prop del Rey.

(6) Veji s' HEISS, Monedas hispano-cristianas, tom II, lamina CXIX.

(7) Pere Vinyoles torná de Perpinyá ab senglas Lletres Reals adressadas al Procurador y Llochtinent general de Mallorca contra las pretencions de Jaume Samasó y de Joanó de Gamboa. — Fol. 256 a.

(8) Ó discurs de inauguració del Concili.

tere nependissimo inimico nominis christi, turcorum principi, immanissimo hosti christianorum (1). Et licet R(everendissimus) patriarcha alexandrinus sua omiserit convocare prelatos propter necessitates occurrentes circa obsidionem Civitatis barchinone (2), et al(ias) ex necessitate superioris hispanie que cum dominatione sua benigne composuit (3), nunc data oportunitate convocavit prelatos et capitula omnium ecclesiarum utriusque provincie, scilicet terrachonensis et cesaraugustanensis, ut ore proprio exponeret calamitates et necessitates christianitatis, exortando eos per viscera christi, quatinus dictam decimam acceptarent ut sic mererentur gratiam apostolicam; et reliqua.

Quod audit, R(everendissimus) patriarcha alexandrinus et archiepiscopus terrachonensis respondit quod pauci adhuc comparuerant, quorum adventum sperant de proximo; et statim omnes convenirent et darent R(everendissimo) patriarche sue responsionem.

Adveniente termino, quo debuerant omnes verisimiliter venisse, dictus R(everendissimus) patriarcha, communicato consilio cum convocatis de provincia terrachonensi, quoniam de provincia sasaraugustana nemo comparuit, excepto nuncio qui missus fuit ad excusandas causas absencie propter absenciam illustris et R(everendissimi) archiepiscopi, respondit:

Quod convocati de provincie, animo plusquam libenti admississent dictam decimam, si potuissent; sed obstat eis impotencia facti notoria, occasione acerbissime guerre hujus patrie, que numquam audita fuerat similis, cujus occasione tota ista patria fuit igne combusta et destructa irreparabiliter; ut patet ex supra deductis in presenti libro. Cum ista sint notoria et permanencia, satis est allegare secundum impedimentum juris et de jure: quia non potuit indici decima nisi de consensu prelatorum, quorum consensus debebat precedere secundum decreta consilii constanciensis (4), et quod omnes christiani eam admitterent et in ea contribuerent secundum privilegia summi pontificis callisti, avunculi seu patris dicti d(omi)ni legati (5): Defensionem ejus (6) debuisset se opponere dictus R(everendissimus) legatus postquam oculariter cognovit calamitates et infortunia hujus patrie, que, si posset reduci ad primum statum, indignisset pro certo, auxilio totius christianitatis, et maxime romane curie, que, licet sit in manibus pauperum mendicantium de ordine minorum (7), in copia tamen et habundancia rerum vastant omnia, cum debuissent ecclesiam dei reformare et ad statum virtuosum reducere; et reliqua.

Qua responsione facta, dictus R(everendissimus) legatus sine misericordia perseveravit quod omnino obediendum

erat sedi apostolice, que majoribus afflicta necessitatibus comunibus toti ecclesie, et quod, ad minus componerent cum eo, sicut procuraverant componere cum Rege.

Sequenti die, dictus R(everendissimus) patriarcha qui, ut asseruit (1), cum cauda sue eloquencie omnes congregatos trahebat ad suum propositum, deinde omnia referebat R(everendissimo) legato. Qui factus est sibi amicus propter complacencias quas sibi faciebat, et sibi restituit totam decem valentinam, que fuerat ab eo exempta tam in capite quam in membris (2). Nichilominus tamen, dicti convocati bene cognoscentes decreverunt eidem offerre donativum XIII^m librarum; et sic de facto obtulerunt. Ipse autem renuit illud acceptare; sed post prelude legi fecit quandam bullam apostolicam, in qua dicebatur contineri quod S(anc-tissimus) d(omi)nus n(oste)r, recognitis appellationibus cleri provinciarum, repulit eas, et decrevit decimam esse persolvendam, non obstantibus necessitatibus de quibus certus erat et bene sertificatus, cum major, ut asseruit, sit necessitas sedis apostolice in resistendo turco quod non invadat terras ecclesie. Concessit tamen facultatem dictis provinciis quod possint redimere dictam decimam, dando XVIII^m ducatorum, seu XIX^m librarum; committendo omnimodas vices apostolicas dicto R(everendissimo) patriarche, qui fuit ductor cecorum et miserorum, et postea factus est generalis collector potens in opere et sermone; qui postea obtulit redimere pro XVI^m libris. Quo audit, convocati decreverunt recedere et consulere principales suos. Et statim dictus d(ominus) patriarcha mandavit omnes convocari ad octavam mensis octobris proxime futuri; et sic fuit intimatum omnibus sindicis capitulorum.

Quia ergo materia non patitur longas dilaciones propter censuras, quia inunctum est omnibus oraculo vive vocis per dictum R(everendissimum) legatum quod prima decime solutio fiat intra tres menses qui currere inceperunt et intra alios tres menses immediate sequentes (altera); ideo deliberatum est quod litteris cum patentibus fiat convocatio prelatorum et cleri ad ultimam hujus mensis, ut inde mature deliberemus quid agendum sit in tanto negotio; quia facilius reperitur quod a pluribus queritur. Et inde emanarunt littere patentes in hec verba: *Andreas Alfonsello*, etc. Inse-rantur de mandato capituli (3).

FIDEL FITA.

À NA ISOLINA.

Veure 'us, senyora, á lo meu cor l' hi plau
gentil, hermosa, enamorada, bona
y humil com la violeta que se dona
vergonya d' espargir son flayre suau
En vos la melangia tan bé escau,
que á mi que la dissort may m' abandona,
m' aconhorto esguardant vostra persona,
qu' encar que no m' aymeu, só vostre esclau.
Ni la fama, ni 'ls llors, ni la sabiesa
fan glatir, na Isolina, lo meu cor,
perque aixó al costat vostre es mesquinesa;
y pus nau só qu' esguardo en vos lo port
de la ditxa, si no creyeu en ma fermesa,
feu qu' almenys no s' estrelli ab vostre amor!

ENRICH FRANCO.

(1) Micer Pere de San Celoni.

(2) Cap historiador parla de aquesta notable exempció feta en favor de don Rodrigo, bisbe de Valencia, desde '1 30 de Juny de 1458, y arquebisbe desde 9 Juliol de 1492.

(3) Insertárenshi fol. 261 ab, 262 a.—En llur virtut y ab data de 23 de Setembre son convocats per ordre de dignitat los Abats de San Feliu de Girona, de San Pere de Galligans, de Amer, Guixols, Breda, Banyolas, San Pere de Besalú, San Llorens del Mont, Vilabertran, San Miquel de Fluviá, San Pere de Roda, Santa Maria de Rosas, San Quirce de Colera y San Pere de Camprodon; los Priors de Cruilles, Ullá, Lladó, Cercada, Rocarossa (*Ruperussa*), Besalú, Finestras, Sas Fonts, Ridauna, Junqueras y Puigpardines; los prebòs de San Martí Sacosta, de Roure, de Olm, de Olivas, de San Tomás; y finalment los párrocos de Vilademuls y Caldes de Malavella (*Malavetula*) Pere Mir y Pere Mas, com y també Juan Duran prebòs de Castelló en representació del Clero del Ardiaconats de Besalú, de La Selva y de Ampurias.

(1) Veji 's lo document XXXVIII.

(2) «A 8 de Mayo (1472) vino por Legado á estos Reinos el Cardenal Don Rodrigo de Borja para la Paz de los Principes y para la del Principado. Llegó á Valencia á 20 de junio; y despues á Tarragona, á la qual llegó el Rey de Sicilia para visitar al Rey su Padre y solicitar se reduxese Barcelona. Para el mismo fin havia embiado sus Embaxadores el duque de Borgoña, y ya se hallaban en Lérida. Suplicó el de Sicilia al Rey su Padre fuesse servido llegar á Tarragona, para conferir los puntos de la Concordia con el Legado y Embaxadores. No pareció bien al Rey dexar á Barcelona; y escribió al hijo procurase que llegassen á San Cucufate. Partió primero el Legado; y desde Tarragona por Villafraanca llegó al campo del Rey; y fué aposentado en Bellesguart, casa de recreo de los Reyes. Solicitó el Legado entrar en Barcelona para persuadirle diese la obediencia al Rey, y no quisieron admitirle (26 Agosto) los que la representavan; y viendo no aprovechar sus oficios, aviendo tratado con el Rey partió á Tortosa á 4 de Setiembre.» FELIU, *Anal. de Cataluña*, an. 1472.

(3) En lo Concilio de Madrid ó Segovia, certament tingut durant la primera meytat del any 1473.

(4) «Praecipimus et mandamus, jura, quae prohibent inferioribus a Papa decimas et alia onera Ecclesiis et personis ecclesiasticis imponi, districtius observari. Per nos autem nullatenus imponentur generaliter super totum Clerum, nisi ex magna et ardua causa et utilitate universalem Ecclesiam concernente, et de consilio et consensu et subscriptione fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, et Praelatorum quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo Regno, vel Provincia, inconsultis Praelatis ipsius Regni, vel Provinciae, et ipsis non consentibus vel illorum majori parte, et eo casu per personas ecclesiasticas et auctoritate Apostolica duntaxat, leventur.» Sessio XLIII, *decr. de decim.*, cf. sess. XL can. 18.—En lo decret parla lo Papa Martí V.

(5) Docum. LIX, 2.

(6) «Aqui deu suplir-se lo mot «decime.»

(7) Sixte IV havia sigut religiós franciscà.

NOVAS.

Està posantse en música per estrenarse en lo teatre del Circo l'ivern vinent, la opereta catalana *A la vora de la mar*, deguda á la ploma del renomnat poeta En Damás Calvet.

Deu fassa que aquesta obra y altres per lo mateix estil, que á fe no 'n mancan, contribuïescan á dèsterrar d'aquell teatre las insulsas y aixavacanadas peses que per la culpa de la empresa acostuma á aplaudir en lo teatre del carrer de Montserrat, lo públich de mal gust.

En la galeria d'entrada al Saló de Cent de la Casa de la Ciutat, y dintre d'aquest, havém vist vintitres quadros de assumptos religiosos y retratos, procedents de l'iglesia de Nostra Senyora de Betlem. Los mes antichs son del segle XVII: un d'ells, de gran tamany, que representa la mort d'un Sant, te tot l'estil dels de Viladomat; hi ha també una bona imitació de Velazquez en algunas figuras d'altre partit de dalt á baix, que apar sant Ignaci de Loyola ensenyant als infants; altres presentan alguns passatjes de la vida d'aquest Sant, com lo de la nit que vetllá á la Verge de Montserrat en son monestir. Ab gust los descriuriem tots, un per un, pero lo poch valor de alguns y lo estar mes de quatre bona cosa maltractats per algunas mans, que poch direm si las califiquem de vandálicas, nos ho privan de ferho. ¡Llástima gran que nostras discordias polítiques contribuïescan tan poderosament á la destrucció de tot quant recordantnos nostre gloriós passat, deuria sempre esser conservat y tingut en molta estima per admiració de las generacions futuras! Molt nos plau que nostre Ajuntament, per evitar un pitjor mal, hage determinat colocar ditas pinturas en los indicats Saló y galeria; pero si havia d'escoltar nostre humil parer li fariam avinent qu'á mes d'esser impropï en un Consistori civil, é inconvenient pera poder guarnir aytal lloch, ab motiu de las festas que s'hi acostuman celebrar, lo que correspondria fore qu'en fes entrega á l'Academia de Bellas Arts; y si aquesta no tenia local apropósit per ser molt nomerosas las obras de son Museo, á la Comissió de monuments artístichs é històrichs de la Provincia, que en l'antiga capella de Santa Ageta ne té comensat un d'antiguetats de tot género.

Creyém que lo mes vinent s'obrirán en aquest Institut clases sobre Gramática catalana que vindrán á ser com una continuació de las que sobre ortografia en aquest matex establiment's donaren per Ignasi Farré y Carrió.

Creyém també que s'anunciará degudament per los periódichs com hó farém nosaltres en lo número següent.

Desitjém de bona fe que s'obrin ditas clases perque podran contribuir á que prenga nou vol lo estudi del catalá y de tot lo que á Catalunya s'referesca.

Lemas de las composicions rebudas en la Secretaria de la ACADEMIA BIBLIOGRÁFICA MARIANA de Lleyda.

1 Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. *Cantar de los Cantares.*

- 2 Vita, dulcedo et spes nostra, salve.
- 3 Noi t'imploriam!—aura consolatrice... che insegna la pietà. *A Manzoni.*
- 4 Illos tuos misericordes oculos ad nos converte.
- 5 Jamay podrá dir ma llira—tot lo que l'meu cor la vol.
- 6 Ella venció á Satan: si hoy se levanta—á renovar la lucha con fiereza,—aplstará de nuevo con su planta—del mónstruo horrible la infernal cabeza.
- 7 Oh dulcis Virgo María!
- 8 Vida, dulzura y esperanza nuestra.
- 9 Tot hom li diu: Be n'hajas, Reina de terra y cels. *Antoni Molins y Sirera.*
- 10 Tu lætitia Israel.
- 11 Jo us am'.
- 12 Electa ut sol.—*Cant. vi, 9.*
- 13 Antes de que luciera el firmamento... etc.
- 14 Qui in sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt edunt. *S. Paulus.*
- 15 Sancta Maria, ora pro nobis.
- 16 Oh Verge! Oh, Mare!
- 17 ¡Virgo Sacrata!
- 18 Lauda anima Virginem in cantico novo! laudabo Virginem in vita mea.
- 19 La Mare de l'amor.
- 20 Ererunt Sacrarium in loco suo. *III Esd. c. V, vers. 50.*
- 21 ¡Cuán delicadamente me enamoras! *San Juan de la Cruz.*
- 22 Erat autem in vexillis Regum imago beatæ Mariæ Virginis... *El arzobispo D. Rodrigo.*
- 23 De tant que jo t'estimo—no t'se cantar:—qui cançons no sab ferne—sab estimar.
- 24 Consolatrix afflictorum.
- 25 Misericordia imploro noche y dia:—Siempre misericordia, Madre mia.
- 26 Mare de la esperansa y del amor.
- 27 Cada cop que miro al cel—se me n'passa l'anyoransa. *Cansó popular.*
- 28 Diadema de luces ciñe,—porque no pudieran ser—para un sol menos que estrellas—las hojas de su laurel.
- 29 Es mon desitg tota ma vida aymarvos—y en Vos morir cristianament voldria.
- 30 Amor.
- 31 ...que'n cada cant hi brillará una llágrima—com las gotas de pluja en cada flor.
- 32 Una baladeta nova—crech que fa de bon senti.
- 33 Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. *Cantar de los Cantares.*

RECLAMS.

CERTÁMEN DE LA ASOCIACION LITERARIA DE GERONA, AÑO 1872.

Un volum de 280 planas, edició de luxo, tamany dels Jochs Florals.—16 rs.—Llibreria d'Alvar Verdguer, Rambla, 5, enfront del Liceo.

RIALLES Y PLORALLES. *Comedia en 3 actes y en vers, original de F. Ubach y Vinyeta.*

Se vén á las librerías de Mayol, Sierra, Puig y Cerdá.

Lo secretari de la Redacció, ÀNGEL GUIMERÁ.

BARCELONA: Estampa del Hereu de 'n Pau Riera, Robador, 24 y 26.—1873.